

Samenvatting Interview Hendrik Van Eycken

Datum: 28/10/2022

Geïnterviewde: Hendrik Van Eycken

Ik spreek Hendrik na zijn lessen woordatelier 2.2 en 2.4 in de Kakelbontschool voor de Hoofdstedelijke Kunstacademie.

Hendrik had de leerlingen drukker verwacht, voor de vakantie. "Ze waren redelijk ok." Is zijn antwoord op de vraag: "Hoe gingen de lessen?"

Hij vertelt ook dat zijn klassen compleet waren, wat zeer fijn was. Anders zijn het steeds dezelfde kinderen die de opdrachten doen, waardoor er sleet kan ontstaan en de deur openzet voor chaos.

Verandering en nieuwe invloeden kan zowel positief als negatief werken voor de leerlingen. Het doet de deur bewegen naar chaos.

De klas is een gemixte groep: sommigen zitten op de Kakelbontschool, anderen niet. Ook dat heeft invloed op de chaos van de groep. **Dit bevestigt je hypothese!**

Hendrik vindt dat goed! Het zorgt voor verandering bij de leerlingen van de school. Ze krijgen nieuwe invloeden, nieuwe ideeën... De leerlingen van de Kakelbontschool zorgen dan weer voor de rust en de structuur. Zij weten waar de groep wel en niet aan mag komen. Het zijn hun banken en stoelen, daar mag je dus niet mee spelen.

Een mix zorgt voor zowel chaos als structuur! Het levert wrijving op die spannend is en die de docent kan gebruiken in de lessen/projecten.

Hendrik vertelt ook over een aantal leerlingen.

Bob heeft te veel energie en moet die kwijt. "Dat is een sporter."

Clara is dan iemand die geen seconde stil kan zijn en een stem heeft als een klok.

Sarah wil graag de chef spelen. Ook tegenover Hendrik, waar hij haar vaak in moet stoppen. Dit door de moeder erbij te halen.

De leerlingen nemen een rol aan in de groep. Dit in hoeverre de docent het toelaat.

Een tool die Hendrik gebruikt is om de leerlingen 5 minuten de dag te laten bespreken, in een ander lokaal. "Ze moeten even kunnen delen, even kunnen overleggen", deelt Hendrik met me in het interview. Daarna zijn ze geconcentreerd om in de les te zitten en te spelen.

Chaos heeft ruimte nodig.

"De les is chaotisch wanneer je merkt dat er geen focus is. Dat je tegen de muren staat te praten."

Hendrik vertelt een verhaal dat er op één dag zowel een oudercontact als een spaghetti avond was. Daardoor was er absoluut geen focus, waardoor er chaos was.

Hendrik vertelt ook dat dit de meest storende elementen zijn. Zo is er vaak een evenement (op de dag van het interview was er een Halloween event), er is ook altijd tuba les die hoorbaar is, kinderen op de gang, fototentoonstellingen op de gang...

Niet alleen de externe factoren van het schoolgebouw beïnvloeden de les. Zo zijn er ook gebeurtenissen die de leerlingen hebben meegemaakt die een invloed kunnen hebben op hun spel en creativiteit.

Chaos kan komen door externe factoren. Prikkel van buitenaf die niet inzetbaar zijn tijdens de les.

De spelers doen enorm hun best daarin. Ze spelen met wat ze krijgen van de docent en proberen om met de prikkels van buitenaf creatief om te gaan. Zo was er tijdens de les 2.4 iemand die als personage chef-kok koos.

Ook delen ze hun persoonlijke verhalen tijdens de les. Deze krijgen ruimte om gedeeld te worden en, eventueel, omgezet te worden in artistieke keuzes en theatrale opdrachten. Hendrik zegt hier wel over dat het moet passen en het niet té therapeutisch mag zijn.

Dankzij de chaos die binnen sijpelt in de les, kunnen er artistieke keuzes gemaakt worden. Ze

kunnen worden gevoed door buitenaf.

Als je er dus niets productiefs mee kan doen, dan is het chaos.

Wanneer je weet wat de externe factor is, kun je ervoor kiezen om het in te zetten of niet.

Hij laat de leerlingen vaak zelf dingen aanbrengen. "Vooral in het begin van het jaar.", verklaart Hendrik. Hij doet dit omdat je ze dan mee hebt. Ze zijn dan aan het spelen, aan het ontdekken en plezier aan het maken. Als je alles gaat opleggen, ontstaat er weerstand.

Door het ontkennen en afwijzen van de vrijheid van chaos, ontstaat er onderdrukking en weerstand bij de leerlingen. Chaos kan dus ingezet worden als tool om hen mee te krijgen in lesdoelen en lespraktijk.

Chaos hoeft niet negatief te zijn. Er is ook positieve chaos.

"Daarachter zit een of andere verborgen structuur, waardoor dat elk element dat daar in die warboel zit, wel heel goed weet wat die aan het doen is. En daaruit nog wel een boodschap kan brengen aan de anderen, naar een publiek of naar een kijker, op het juiste moment." Vertelt

Hendrik in geuren en kleuren over positieve chaos op theater. Ook de chaos van externe factoren en de dingen die in de lessen gebeuren, kunnen leiden tot nieuwe ideeën.

Hendrik gebruikt hiervoor een synoniem voor chaos: rommel. Hij leg verder uit dat hij hiermee bedoelt dat er geen structuur in zit. Waar alles door elkaar friemelt, en hij niet weet waar de kat haar jongen moet vinden, is voor hem chaos. Het is mooi voor Hendrik, wanneer het een structuur krijgt die, eventueel, verborgen is. De structuur komt nadien naar boven.

Door een structuur te vinden, kan chaos mooi worden. Het kan een doel krijgen.

"Chaos kan dus geheel boeiend zijn!"

Of chaos een pedagogisch middel kan zijn, weet Hendrik niet.

"Misschien moet je chaos af en toe eens toelaten." Glimlacht hij. Door ze even de tijd te geven, die op voorhand is afgesproken, en de vrijheid om "even op elkaar te rommelen". Wanneer de timer afgaat, krijgen ze 5 tot 10 tellen om er een structuur op te zetten, die op voorhand afgesproken is. Dit zou een manier zijn om chaos als pedagogisch middel te gebruiken. Om vanuit chaos, in een bepaalde tijd, te laten creëren en daarna het te structureren.

"Dat de chaos dan terug zin krijgt. Of nee, terug rust krijgt."

"Er bestaat zo veel chaos in de wereld, dat het op de een of andere manier wel zinvol moet zijn.

Denk ik dan. Anders zou chaos niet bestaan." Vertelt Hendrik. Volgens hem heeft chaos toch wel heel veel dingen teweeggebracht. Dankzij betogingen en protesten is de wereld veranderd, die soms ook heel chaotisch zijn. Ze kunnen tot veranderingen leiden. "Ik woon in Brussel, dus ik weet goed wat dat is." Lacht hij.

Chaos kan dus een kracht zijn die verandering teweegbrengt. Het kan maatschappelijk iets veranderen.

Ik vraag aan Hendrik wanneer hij ingrijpt in zijn klassen. Wanneer trekt hij een grens?

"Als ze met onzin afkomen." Legt hij me uit. Dingen die seksueel getint zijn, bijvoorbeeld, vallen daaronder als ook 'kaka, pipi'. Het is niet voor alle leerlingen, en sommigen zijn daarin nog niet mee. Voorzichtigheid is belangrijk voor de veiligheid te garanderen.

Maar ook in spel grijpt hij in! Vandaag, tijdens de les 2.2, waren er scènes waarin alles kapot moest. Hendrik greep hierin door hen te vragen om, voor de tweede keer dat ze de opdracht spelen, het positiever te maken. Hij doet dit door achteraf met hen de scènes te bespreken en feedback te geven. Wanneer het gewelddadig wordt, grijpt hij meteen in, vertelt Hendrik in het interview.

Wat Hendrik opvalt, is dat ze sommige ideeën niet durven doen, omdat de leerlingen het 'te banaal' vinden. Hier spoort Hendrik ze net aan want dat kunnen, volgens hem, net de mooiste zijn!

De leerlingen mogen hun ding doen in een bepaald kader. Wanneer ze buiten dat kader gaan,

worden ze, door middel van een gesprek, bijgestuurd. Beiden zijn leermomenten.

Een van de kaders die Hendrik gebruikt, is de vraag om vernieuwing. Hendrik wil geen kopieën zien uit vorige lessen of vorige oefeningen. Dat is, voor hem, niet interessant.

“Ze moeten verder denken.”

Deze kaders testen de leerlingen wel. Ze durven dingen te proberen op de vloer die “de kantjes er van af lopen”, zoals Hendrik het noemt. Dat weet hij en daar houdt hij rekening mee.

Het kopiëren is iets wat hij inzet om de fantasie te stimuleren, wat hij belangrijk vindt voor jonge spelers.

Door hun leefwereld te vergroten, ontdekken ze ook veel chaos. De vele prikkels van de maatschappij en de buitenwereld. Deze kunnen ze dan verwerken door er artistiek mee aan de slag te gaan.

Hendrik zelf is, zoals hij het zegt in het interview, “een beetje chaos.”

Hij is graag met heel veel dingen tegelijkertijd bezig. Deze chaos stimuleert creativiteit voor hem. Ook met een lesvoorbereiding, wanneer het een drukke dag was en nog niets heeft kunnen voorbereiden, zorgt voor chaos en daardoor vaak een creatievere les.

“Het dwingt u om na te denken.” Het dwingt hem om een creatief proces te starten, zodat de chaos die hij toelaat wél zin kan krijgen.

Zo kan het zijn dat er niet veel op zijn lesvoorbereiding staat. Maar doordat zijn blik open is naar wat de leerlingen maken, doordat zijn oren open zijn naar wat de leerlingen zeggen, kan hij toch een interessante les geven.

Zinvolle chaos scheppen begint bij kijken en luisteren.

Bepaalde chaos kan gevaarlijk zijn, volgens Hendrik.

Als alle controle kwijt is, kan het fysiek gevaarlijk worden. Er is fysieke chaos nodig soms, maar die wordt bewust ingezet (spelopdracht: Woosh). Nu kan het wel, en voor deze tijdsduur.

Elementen zoals leeftijd en taal kunnen toevoegen aan chaos.

Zeker leeftijdsverschillen. Graadsklassen zijn chaotischer dan afgebakende klassen, volgens Hendrik. De rol in de groep kan hier wel in helpen. Zo vertelt Hendrik het verhaal van een graadsklas in Neder Over Heembeek, waar 2.1 – 2.2 samen zitten. In deze groep zit een meisje dat “de assistent” wordt genoemd door Hendrik. Zij speelt een bazige rol over de jongere kinderen en probeert de orde en de structuur te houden. Ze kan niet tegen chaos.

Dit stimuleert Hendrik, omdat het zowel hem helpt als de groep.

Chaos kan ingeperkt worden, niet alleen door de docent, maar ook door de leerlingen. Zij kunnen elkaar helpen.

Een andere groep waar Hendrik over spreekt, noemt hij “de vechtpartijgroep.”

Ze willen allemaal heel graag spelen, maar spreken geen Nederlands. Deze groep spreekt Frans. Ze staan zeer stevig in hun schoenen en nemen hun temperament mee van buiten naar binnen. Er zijn een paar rustige, maar zeer intelligente kinderen. En er zijn kinderen die aan alle apparaten van de turnzaal zitten en veel prikkels geven aan de groep.

De rustige kinderen spelen mooie en krachtige scènes. De kinderen die niet aan het opletten zijn en vooral met de turninstrumenten aan het spelen zijn, maakt het hen moeilijk maar niet onoverbrugbaar lastig. Ze blijven komen en blijven spelen.

Zij laten de chaos aan zich overwaaien. Zij laten het passeren en doen dan hun ding.

Chaos kan je dus negeren, wanneer het niet inzetbaar is.

Hij gaat met de leerlingen in gesprek om hun gedrag op te lossen. Waar komt het gedrag vandaan? Door ruimte te geven, geef je hun tijd om te landen. Daardoor kunnen ze beter spelen.

Of Hendrik chaos bewust inzet, is zijn antwoord dat het een constante factor is.

Als ze scènes willen maken, vragen de leerlingen al om in andere lokalen te zitten om te repeteren. Zo kunnen ze 'in rust en stilte' om te werken. Hendrik vlindert tussen de groepen in dan.

"Maar ja, met elke opdracht dat je geeft, heb je wel wat chaos." Ze moeten overleggen, ze hebben ideeën... Hendrik zet deze tijd ook in zijn voorbereiding, wetende dat die uit zal lopen. Hij bereid zich dus bewust voor op de chaos van de leerlingen en het niet houden aan de afspraak. Daar maakt niemand een probleem van.

"Kun je een theaterles hebben zonder chaos?" was de vraag die ik stelde op het einde van het interview.

"Ik denk, mocht het zonder chaos zijn, dan zou het voor de kinderen zeer saai zijn. Chaos is iets wat automatisch ontstaat."

"Falen moet bijna om iets extra te creëren."

"Elke les heeft een percentage chaos."

Ik beëindig het gesprek met de vraag of hij zijn moeilijkere klas van vandaag, klas 2.2, zou mee laten doen met een groter project waarin verschillende klassen theater én dans én muziek én beeld samen komen.

Volmondig zegt hij "ja."

Ze hebben de uitdaging nodig om zich te verhouden tegen over andere spelers, om de regels te leren van een theaterzaal, om onderdeel te zijn van een groter geheel. Ze zouden er enorm veel van kunnen leren, vertelt hij, als het gaat over zichzelf en theater.

"Ze gaan anders moeten denken.", hun gedrag moet passen in de structuur die chaos niet toelaat. Dit om de kwaliteit te garanderen, de veiligheid te respecteren en de anderen niet af te leiden.

Er zijn dus structuren en vormen waar chaos geen plaats heeft. Chaos kan in een scène of in een voorstelling, als die gesteund wordt door een grotere structuur zijnde zowel in de voorstelling als ook achter de schermen. Chaos op beiden is gevaarlijk voor de kwaliteit van de productie.